

KOMISIJA ZA PREPREČEVANJE KORUPCIJE

REPUBLICA SLOVENIJA

Komisija v nadaljevanju zaradi javnega interesa objavlja del ugotovitev o konkretnem primeru, celotne ugotovitve pa bo lahko objavila, ko bo na naslednji seji senata, odločila tudi o tistem delu ugotovitev, ki se po navedbah Adrie Airways, d.d. nanašajo na, po njihovih navedbah, poslovno skrivnost družbe.

V zvezi z navedbami v časniku Dnevnik komisija sporoča, da je g. Kostanjška dne 6. 8. 2013 po e-pošti preko njegovega tajništva povabila k razčiščevalnemu pogovoru, pri čemer je bilo v povabilu izrecno navedeno, glede na to, da v času obravnavanja zadeve ni bil zavezanec po ZIntPK niti javni uslužbenec, da bo razgovor opravljen le ob njegovi privolitvi. Dne 7. 8. 2013 je komisija prejela e-pošto, v katerem nas je tajnica g. Kostanjška obvestila in nam sporočila, da je g. Kostanjšek do 19. 8. 2013 odsoten. Takoj po prejemu tega obvestila je Vodja službe za nadzor in preiskave opravil še telefonski pogovor s tajnico g. Kostanjška (naslovnico in pošiljateljico e-pošte), v katerem mu je povedala, da je g. Kostanjšek izrazil pripravljenost, da se udeleži razgovora, vendar to zaenkrat ni mogoče zaradi njegove odsotnosti in da se o terminu dogovorimo po njegovi vrnitvi. Tudi prej omenjena e-pošta je bila po navedbi tajnice posredovana po njegovem naročilu.

Ker od g. Kostanjška po njegovi vrnitvi s službene poti nismo prejeli nobene dodatne informacije ali odgovora, je komisija 6. 9. 2013 tajnico ponovno po e-pošti spomnila na predhodno povabilo in njihov molk ter ponovno povabila g. Kostanjška, če je pripravljen, na pogovor. Obenem smo jih zaprosili, da nam sporočijo tudi termin pogovora. Dne 9. 9. 2013 pa smo iz tajništva g. Kostanjška prejeli e-pošto, da je g. Kostanjšek zelo zaposlen z vodenjem družbe Kompas d.d. in se razgovora žal ne more udeležiti in da ga Zakon o integriteti in preprečevanju korupcije k temu ne zavezuje.

Iz navedenega torej jasno izhaja, da navedbe v časopisu niso korektne in niso skladne z dejanskim stanjem stvari. Naj ob tem samo še dodamo, da je vsa zgoraj opisana korespondenca s tajništvom g. Kostanjška dokumentirana v zbirki dok. gradiva in da je komisija že v prvem povabilu z dne 6. 8. 2013 izrecno navedla, "da vodi postopek zaradi suma korupcije pri postopku dodeljevanja oz. prodaje letalskih vozovnic in drugih bonitet na račun družbe Adria Airways, d.d., in ker je bil g. Kostanjšek zaposlen v Adria Airways, d.d. kot direktor komerciale, bi želeli z njim opraviti pogovor prav v zvezi s postopkom prodaje letalskih vozovnic po posebni ceni". Iz tega torej jasno izhaja, da navedbe g. Kostanjška oziroma časopisa Dnevnik tudi v tem delu tako kot v delu, da ni zavrnil pogovora s komisijo, niso resnične.

A. UVODNO POJASNILO

1 Komisija za preprečevanje korupcije (v nadaljevanju: komisija) je postopek o sumu korupcije v AA pričela na podlagi prijave, ki jo je prejela dne 26. 2. 2013. Anonimni prijavitelj je članoma uprave AA, Klemnu Boštjančiču in Robertu Vugi, očital več ravnja z znaki korupcije, in sicer naj bi:

- omogočila zasebna potovanja sebi in svojim družinskim članom, ki so se krila iz službenih stroškov (npr. v Dubaj leta 2011, skupna vrednost letalske vozovnice 1.195 EUR in hotela 1.680 EUR; Barcelono leta 2011, New York leta 2011 ...);
- izdala brezplačne letalske vozovnice novinarski K.S. (npr. v Dubaj skupna vrednost karte 1.195 EUR...) in ji omogočila brezplačno rabo vozila (BMW 320) na stroške AA;
- v uporabo dodelila vozila sebi in ženi Klemna Boštjančiča;

- sklenila svetovalne pogodbe s povezanimi podjetji v lasti članov uprave in vodstva družbe ter svetovalcem uprave (npr. svetovalna pogodba sklenjena z E. B., svetovalna pogodba za gradbeno tehnične storitve s svetovalcem predsednika uprave za investicije, ki je zaposlen v AA ...);
 - zaposlovala brez razpisov (npr. direktorico splošnega sektorja, ki naj bi bila osebna prijateljica družinske članice Klemna Boštjančiča ...).
- 2 Dne 24. 4. 2013 je komisija na lastno pobudo razširila postopek, potem, ko so se v medijih pojavili članki o tem, kako naj bi AA omogočala brezplačne oziroma cenejše vozovnice določenim politikom, predsednikom uprav gospodarskih družb in njihovim družinskim članom. V medijih so bili objavljeni različni spiski posameznikov, najbolj pa je bil izpostavljen primer Gregorja Viranta (ki je v času objave opravljal funkcijo ministra za notranje zadeve). Dne 26. in 29. 4. 2013 pa je komisija prejela dve novi prijavi s podanimi očitki v zvezi z letalskimi vozovnicami, sponzorskimi sredstvi in službenimi vozili.
- 3 Nazadnje je komisija na lastno pobudo postopek razširila še dne 28. 5. 2013, ker je pri preverjanju informacij glede prve prijave naletela na sum korupcije, ki se nanaša na Sporazuma o ureditvi medsebojnih razmerij (Notarski zapis, op. št. SV 217/13) med delodajalcem AA in delavcem Klemnom Boštjančičem.
- 4 Komisija je v predmetni zadevi na seji dne 30. 1. 2014 sprejela Osnutek ugotovitev o konkretnem primeru in ga v skladu s sedmim odstavkom 13. člena ZIntPK posredovala v izjasnitev Gregorju Virantu, AA in Nadzornemu svetu AA. AA se je tudi opozorilo, da lahko po lastni oceni – če se glede posameznih navedb predvsem v zvezi z odobritvijo letalskih kart po ugodnejših cenah trenutna kadrovska struktura v podjetju ne more opredeliti do navedb komisije – pridobi tudi izjasnitve bivših zaposlenih, na ravnanje katerih se ugotovitve nanašajo.
- 5 Komisija je po podaljšanju roka prejela skupen odgovor AA in Nadzornega sveta AA. Izjasnitev Gregorja Viranta komisija ni prejela.
- 6 AA je pojasnila, da podaja izjasnitve ter pripominja, da tako družba kot nadzorni svet ugotavljata, da je komisija z načinom razpečevanja osnutka ugotovitev o konkretnem primeru, s katerim je omogočila fizični osebi Gregorju Virantu vpogled v poslovne skrivnosti in sistem notranjih kontrol družbe preden se je družba izjasnila na osnutek ugotovitev, kršila svoje pristojnosti in določbe postopka, in sicer sedmi odstavek 13. člena ZIntPK. Po oceni AA javnost ne bi smela imeti dostopa do istih (preliminarnih) ugotovitev.
- 7 Komisija v tem delu pojasnjuje, da je poslala osnutek ugotovitev o konkretnem primeru v izjasnitev AA, Nadzornemu svetu AA in tudi Gregorju Virantu, ker je komisija v preiskovalni fazi posebno pozornost posvetila tudi primeru letalskih kart, ki jih je po ugodnejših pogojih v času opravljanja javne funkcije kupil tudi kot takratni minister za javno upravo. Gregor Virant je tako v samem postopku nastopal kot obravnavana oseba. Komisija mora v skladu s sedmim odstavkom 13. člena ZIntPK posredovati ugotovitve komisije, ki se nanašajo na določeno ali **določljivo fizično** osebe (v danem primeru medijska izpostavljenost primera, preiskave nakupa letalskih vozovnic funkcionarja Gregorja Viranta in njegova izpostavljenost po končanem postopku) in **pravno osebo** (v danem primeru AA kot obravnavano družbo v večinski državni lasti). V danem primeru poudarjamo, da ni obstajala verjetnost, da bi to ogrozilo interese predkazenskega, kazenskega ali drugega nadzornega ali sodnega postopka, kar ZIntPK določa kot oviro za objavo ugotovitev. Gregor Virant v fazi postopka, v kateri je prejel osnutek ugotovitev, ni nastopal kot »ostala javnost«, ampak mu je bila komisija dolžna posredovati osnutek ter mu nuditi možnost izjasnitve, saj je nastopal v samem postopku kot obravnavana oseba.

- 8 Hkrati pripominjamo, da prvi odstavek 39. člena Zakona o gospodarskih družbah (Uradni list RS, št. 65/09-UPB3 in spremembe, v nadaljevanju: ZGD-1) določa, da se za **poslovno skrivnost štejejo podatki, za katere tako določi družba s pisnim sklepom**. S tem sklepom morajo biti seznanjeni družbeniki, delavci, člani organov družbe in druge osebe, ki morajo varovati poslovno skrivnost. Tretji odstavek istega člena pa določa, da se za poslovno skrivnost se **ne morejo določiti podatki, ki so po zakonu javni ali podatki o kršitvi zakona ali dobrih poslovnih običajev**. Podatki oz. dokumentacija, ki jih je AA posredovala v zvezi z izdanimi letalskimi vozovnicami, odobrenimi pod posebnimi pogoji in ki jih je komisija vključila v pričujoči dokument, niso podatki, ki bi se ob upoštevanju ZGD-1 šteli za poslovno skrivnost. Potrebno je upoštevati tudi dejstvo, da so postopki zaključeni in da gre za družbo v večinski lasti države, zato v danemu primeru obstaja tudi izrazit javni interes.

B. DEJANSKO STANJE

- 9 Komisija je zaradi razjasnitve dejanskega stanja:
- zahtevala in pridobila podatke in obsežno dokumentacijo s strani AA ter opravila več vpogledov v dokumentacijo v prostorih AA;
 - opravila razgovore z zaposlenimi v AA, in sicer M.H., J.R., D.A. in Markom Anžurjem;
 - na razgovor povabila Tomaža Kostanjška, ki je povabilo zavrnil;
 - opravila razgovor z J.R. in M. B.;
 - na seji senata komisije opravila razgovore z Markom Anžurjem, Tonetom Pekoljem, Klemnom Boštjančičem in Gregorjem Virantom.
- 10 Komisija je ponovno zaznala pomanjkljivost v sistemski ureditvi ZIntPK, saj komisija nima pravne podlage da bi opravila razgovore z bivšimi uslužbenci gospodarske družbe v večinski lasti države. Komisija v obravnavanem primeru tako ni mogla opraviti razgovora z nekdanjim komercialnim direktorjem v AA Tomažem Kostanjškom, ki bi lahko dal odgovore na nekatera ključna vprašanja, povezana s sistemom izdaje cenejših letalskih kart. **Komisija je g. Kostanjška sicer povabila na razgovor in se z njim usklajevala glede datuma, vendar je nazadnje g. Kostanjšek pogovor zavrnil z obrazložitvijo, da je zaposlen z vodenjem gospodarske družbe in da se po ZIntPK razgovora ni dolžan udeležiti.**
- 11 Komisija v nadaljevanju prikazuje ključna dejstva in okoliščine v zvezi z obravnavano zadevo v treh sklopih, in sicer:
- ugotovitve glede prijave zoper tedanja člana uprave Klemna Boštjančiča in Roberta Vugo in
 - ugotovitve glede izdanih letalskih vozovnic, odobrenih pod posebnimi pogoji.

B. 2. 1 Ugotovitve glede očitkov zoper Klemna Boštjančiča in Roberta Vugo

- 12 V mesecu februarju 2013 prejeta anonimna prijava **ni vsebovala nekaterih ključnih podatkov** (pri nekaterih navedbah anonimni prijavitelj ne navaja imen in priimkov, nazivov pravnih subjektov, ki jih ima v mislih, ali pa so ti nazivi takšni, da pravnega subjekta ni mogoče identificirati ipd.). Komisija je zaradi razjasnitve okoliščin prejeto prijavo odstopila Nadzornemu svetu AA, Davčni upravi RS in Inšpektoratu RS za delo. AA je komisiji posredovala ugotovitve v zvezi z odstopljeno prijavo, medtem ko s strani inšpekcijskih organov komisija še ni prejela zaključnih ugotovitev o končanem nadzoru.
- 13 Iz prejete dokumentacije AA je razvidno, da so bile **Klemnu Boštjančiču in Robertu Vugi** v večini primerov **izdane letalske vozovnice za namen službenih poti**, v treh primerih pa tudi za privatna potovanja njihovih družinskih članov. Za letalske vozovnice za privatna potovanja družinskih članov je AA izdala račune, ki so bili poravnani.

- 14 AA za obdobja, ki so navedena v anonimni prijavi, nima izdanih letalskih vozovnic na ime E.B. ali V.V., iz česar se sklepa, da nista leteli z AA na rednih linijah, prav tako AA ni nastopala kot plačnik kart za ti dve osebi. Prav tako se ni potrdila navedba v prijavi, da je AA krila stroške prenočišča v New Yorku (leto 2011) za L.B. (vse navedene osebe v tem odstavku so družinski člani Klemna Boštjančiča oz. Roberta Vuge).
- 15 Glede očitka iz prijave, da je AA sklenila **svetovalne pogodbe** s povezanimi podjetji v lasti vodstva AA je iz prejete dokumentacije razvidno, da AA ni sklenila v času od 17. 1. 2011 do 20. 12. 2012 kakršnokoli svetovalno pogodbo z 3E, poslovne storitve, Eva Boštjančič, s.p. Prav tako je iz prejete dokumentacije razvidno, da AA v času od 17. 1. 2011 do 23. 2. 2012 ni sklenila nobene svetovalne pogodbe z osebo, ki je bila v istem obdobju zaposlena v AA in je bila istočasno svetovalec uprave za investicije v družbi Adria Airways Tehnika, d.d.
- 16 Podana prijava v mesecu februarju 2013 vsebuje tudi očitek, da je **novinarka K.S.** prejela brezplačne letalske vozovnice in službeno vozilo v uporabo s strani AA. Iz prejete dokumentacije izhaja, da v letu 2011 in 2012 ni bila izdana nobena letalska vozovnica s strani AA na ime K.S. V letu 2012 je bila tej osebi izdana ena letalska vozovnica za povratni let s strani Lufthanse, vendar te letalske karte ni plačala AA. Prav tako se ime K. S. ne pojavlja v knjigovodskih evidencah med izplačili sponzorskih sredstev.
- 17 Je pa bilo ugotovljeno, da je bila AA obveščena s strani Star Alliance o dogodku priključitve novega prevoznika, pri čemer je bila AA dana možnost, da izbere enega novinarja, ki ga v imenu Star Alliance povabi na otvoritev. Družba je na podlagi klipingov izbrala novinarko K. S. Novinarka je bila o izboru obveščena po elektronski pošti s strani zaposlenega, ki je odgovoren za korporativno komuniciranje. Vse stroške prevoza in nočitve je kril Star Alliance in ne AA.
- 18 V zvezi s podanim očitkom dodeljenega avtomobila novinarki K. S. pa komisija ugotavlja, da ima AA sklenjeno pogodbeno razmerje z družbo BMW Vertriebs GmbH, podružnica Ljubljana, in sicer v zameno na oglaševanje na trupih letal AA dobi v uporabo določeno število vozil. AA te avtomobile oddaja po pogodbah v nadaljnji najem predvsem medijem, med njimi v času od junija 2011 do junija 2012 tudi časopisni hiši Dnevnik. Iz pridobljene dokumentacije nesporno izhaja, da AA ni oddala vozila v uporabo novinarki K.S.; komu je časopisna hiša Dnevnik dodelila v uporabo avtomobil, ki ga je najela od AA, pa komisija ni ugotavljala, saj ob upoštevanju dejstva, da je šlo za odplačno razmerje (časopisna hiša je najemnino za avtomobil kompenzirala z dolgom AA iz naslova najema oglasnega prostora in naročnine za časopis) to za predmetni postopek ni relevantno.

B. 2. 2 Izdane letalske vozovnice odobrene pod posebnimi pogoji

- 19 Že uvodoma je treba posebej izpostaviti, da zgodovina in politika izdaje letalskih vozovnic pod ugodnejšimi pogoji s strani AA **sega v leto 1981** (od tega leta v AA obstaja dokumentacija o tem). Med postopkom pridobivanja dokumentacije v zvezi z letalskimi vozovnicami je AA komisiji pojasnila, da podjetje do 8. 4. 2011 ni imelo internega pravilnika za dodelitev vozovnic po nižjih cenah. Navedeno pojasnilo se ni izkazalo za povsem verodostojno, saj je ugotovljeno, da je imela AA tudi pred letom 2011 sprejete določene interne akte s tega področja. Komisija glede na pridobljeno dokumentacijo in opravljene razgovore ugotavlja, da je imela AA področje izdaje letalskih vozovnic pod ugodnejšimi pogoji do leta 2011 dejansko neurejeno, saj zaposleni in nadrejeni niso poznali organizacijskih aktov, niti niso vedeli, da ti obstajajo, določeni akti pa so bili tudi nepodpisani s strani odgovornih oseb. V AA so v zvezi iz izdajo letalskih vozovnic pod ugodnejšimi pogoji nesporno obstajali naslednji interni dokumenti:
- Navodilo za izdajo vozovnic s popusti z dne 15. 5. 2003 (ni ožigosano, niti ni podpisano s strani vodstva),

- Dodatno navodilo pri izdaji brezplačnih vozovnic in vozovnic s popusti z dne 27. 10. 2005 (ni ožigosano, navedeno, da ga je pripravila Mateja Stamcar, odobrila pa Silva Stopar in Ivica Koleša, a tudi to navodilo ni podpisano s strani navedenih oseb),
- JPS – Single (v obliki obrazca) z dne 6. 4. 2006.

- 20 **Prvo podpisano navodilo s strani vodstva AA je navodilo z dne 8. 4. 2011.** Tega dne je takratno vodstvo AA izdalo zgolj kratek interni dopis z navodilom, da *»do nadaljnega letalske karte in popuste potrjujeta izključno izvršna direktorja na predlog direktorjev sektorjev, ki v tajništvo predložijo ustrezen obrazec«*. **AA je nadalje dne 1. 6. 2011** sprejela Navodilo o izdaji letalskih vozovnic na podlagi IATA resolucij, brezplačnih vozovnic in vozovnic s popusti (v nadaljevanju: Navodilo 2011), ki se je pozneje večkrat spreminjalo in dopolnjevalo (20. 9. 2012, 22. 11. 2012, 24. 1. 2013 in 8. 3. 2013).
- 21 Na področju izdajanja letalskih vozovnic pod posebnimi pogoji obstajajo mednarodne smernice s priporočili, ki jih določa IATA (Mednarodno združenje za zračni transport) in ki vključujejo seznam potencialnih prejemnikov letalskih vozovnic, odobrenih pod posebnimi pogoji, višino odobrenega popusta, ipd. Politika izdajanja letalskih vozovnic AA, odobrenih pod posebnimi pogoji, določena z Navodilom 2011, vključuje kombinacijo navedenih mednarodnih smernic in notranjih usmeritev, ki so rezultat odločitve družbe in zahtev posameznega trga ter spremljanja konkurence s programi za potnike.
- 22 **Vzroki za neurejeno področje izdaje letalskih vozovnic po posebni ceni oz. ugodnejših pogojih v AA so po ugotovitvah komisije primarno sistemske narave:** velika fluktuacija zaposlenih, slabo arhiviranje organizacijskih aktov in predvsem odsotnost zavedanja vsakokratnega vodstva AA (do leta 2011), da je odgovorno za skrbno vodenje poslovanja, ter odsotnost notranje organizacijske enote (revizije), ki bi kontrolirala poslovanje in opozarjala na pomanjkljivosti v družbi AA.
- 23 Komisija je v tem delu postopka preverila očitke, da je AA podeljevala določenim politikom, predsednikom uprav gospodarskih družb in njihovim družinskim članom cenejše oz. brezplačne letalske vozovnice. Komisija je s strani AA pridobila sezname **vseh letalskih vozovnic, izdanih s popusti oz. po posebnih cenah, od leta 2007 do leta 2013.** Posebej je treba izpostaviti, da AA v letu 2013 (vsaj do dne, ko ji je bila posredovana zahteva za podatke, to je 30. 4. 2013 in v celoti prejete dokumentacije s strani AA dne 10. 6. 2013) ni izdala **nobene** vozovnice po posebni ceni.
- 24 Sezname vseh letalskih vozovnic s popusti oz. po posebnih cenah, ki jih je komisiji poslala AA, pa se **niso izkazali kot zanesljivi oziroma verodostojni**, saj niso bili rezultat avtomatiziranih izvozov iz uradnih zbirk podatkov AA, ampak so jih v AA ročno pripravljali (primarno po nasvetu zunanjega odvetnika z namenom dokazovanja oškodovanj). Posledično je komisija od AA zahtevala dodatno dokumentacijo, ki je bila usmerjena v pridobivanje podatkov za točno določene osebe, in sicer tiste, katerih imena so se v povezavi s cenejšimi letalskimi kartami pojavila v medijih. Poleg seznama je komisija za **vsak let** od AA zahtevala tudi fotokopijo letalske vozovnice, izdanega računa in pojasnilo o načinu nakupa vozovnice. Prav na podlagi prejetih fotokopij je komisija ugotovila, da sezname ne vključujejo nujno pravih podatkov. Tako je bil na seznam denimo uvrščen Maks Tajnikar, ki pa je bil prejemnik letalske vozovnice za službeno potovanje (potoval je v vlogi predsednika nadzornega sveta AA), kar pomeni, da je bil upravičen do brezplačne vozovnice skladno z internimi akti AA. Prav tako je bilo npr. ugotovljeno, da J.R. leta 2009 ni letela v Bruselj, tako kot je to navedeno v seznamu, ki ga je posredovala AA, ampak je v Bruselj letela leto dni pozneje. Zaradi teh in podobnih primerov komisija sezamov, ki jih je posredovala AA, ne more šteti za zanesljive, zato podrobnejših podatkov iz teh seznamov tudi ne more objaviti.
- 25 Po pregledu letalskih vozovnic, izdanih pod ugodnejšimi pogoji, je bilo ugotovljeno, da so imeli prejemniki na seznamu in na sami vozovnici pogosto oznako »RSINGLE« oz. »NSINGLE«. Po pregledu Navodila 2011 ter na podlagi dodatnih pojasnil s strani AA je komisija ugotovila, da oznaka »RSINGLE« pomeni, da je bila

odobrena vozovnica pod posebnimi pogoji z namestitvijo v poslovnem razredu, oznaka »NSINGLE« pa pomeni, da je vozovnica odobrena pod posebnimi pogoji z namestitvijo v ekonomskem razredu. Razlika med tema oznakama je torej v namestitvenem razredu.

- 26 Iz Navodila 2011 izhaja, da je potrebno pri vseh kategorijah opredeliti tarifni razred potovanja. Navodilo določa tudi, da zaposleni v AA za službene poti uporabljajo ekonomski ali poslovni razred (odvisno od položaja, ki ga oseba zaseda v AA). Popust se odobri na tarifo, ki je uporabna v redni prodaji glede na routing, datume potovanja, predprodajni rok ter tarifni razred. Tarifna razreda sta:
- **ekonomski razred:** popust 100%, 90% se knjiži v N razred; popust 75 (status 1) ali 50% se knjiži v osnovni razred glede na uporabljeno tarifo;
 - **poslovni razred:** vsi popusti se knjižijo v R razred.
- 27 Pri nadaljnjem postopku je komisija želela pridobiti podatek, kdaj potnik pridobi ugodnost poslovnega razreda kljub temu, da plača vozovnico po ceni ekonomskega razreda. Ugotovljeno je bilo, da je AA najboljšim individualnim potnikom nudila dodatno pozornost na način, da je uvedla zlato kartico. Ta kartica ni nudila zbiranja in koriščenja točk s poleti in drugimi aktivnostmi, ampak jo je dobil »zlati potnik«, ki ima na leto vsaj 40 poletov v ekonomskem razredu ali 20 poletov v poslovnem razredu in potniki, ki so pomembni za družbo. Če **potnik kupi letalsko vozovnico v ekonomskem razredu in razpolaga z zlato kartico**, mu ta prinaša **ugodnost brezplačnega prehoda v poslovni razred (razred »R«)**.
- 28 Komisija je zaradi javne izpostavljenosti namenila največ pozornosti ugotovitvi dejanskega stanja v primeru nakupa cenejših letalskih vozovnic s strani Gregorja Viranta. Ugotovljeno je bilo, da je v času funkcije ministra za javno upravo med drugim letel 4. 4. 2008 s soprogo in 29. 10. 2008 z družino; večkrat je letel tudi v času, ko ni bil na funkciji ministra, karte po ugodnejših cenah pa je odobril bodisi komercialni direktor AA T. Kostanjšek ali generalni direktor T. Tufek. Konkretnije gre za naslednje vozovnice:
- 29 Gregor Virant v funkciji ministra se z družino prvič pojavi na seznamu prejemnikov letalskih vozovnic po ugodnih pogojih za let v Pariz:

Datum izdaje	oznaka	cena	potnik	pot
27.3.2008	NSINGLE	100 EUR	VIRANT/	LJU CDG LJU
27.3.2008	NSINGLE	100 EUR	VIRANT/	LJU CDG LJU

V času, ko je opravljal funkcijo ministra, pa je potoval z letalskimi vozovnicami pod ugodnimi pogoji tudi v Bruselj:

Datum izdaje	oznaka	cena	potnik	pot
21.10.2008	NSINGLE	100 EUR	VIRANT/	LJU BRU LJU
21.10.2008	NSINGLE	100 EUR	VIRANT/	LJU BRU LJU
21.10.2008	NSINGLE	100 EUR	VIRANT/	LJU CDG LJU
21.10.2008	NSINGLE	100 EUR	VIRANT/GREGOR MR	LJU BRU LJU
21.10.2008	NSINGLE	100 EUR	VIRANT/	LJU BRU LJU

- 30 S strani AA je bilo pridobljeno pojasnilo, da **eksplicitnega odgovora o ceni vozovnice (najnižja in najvišja na posameznem letu) ni mogoče podati**, ker se podatki o razpoložljivih tarifah za neposredne sedeže ne shranjujejo. Iz istega razloga ni mogoče natančno rekonstruirati, kakšna bi bila najnižja in najvišja dosežena

prodajna cena na konkreten let. Dosežene prodajne tarife¹ pa so bile naslednje: **na letu za Pariz 4. 4. 2008 je bila najnižja tarifa 39,50 EUR, najvišja pa 702,00 EUR ter doplačilo za gorivo 22,00 EUR. Za let 29. 10. 2008 pa je bila najnižja tarifa 62,49 EUR, najvišja pa 324,00 EUR ter doplačilo za gorivo 35,00 EUR.**

- 31 Gregor Virant pa je bil prejemnik letalskih vozovnic po nižji ceni tudi v času, ko ni bil na ministrski funkciji. Tako mu je AA izdala še naslednjih 5 letalskih vozovnic:

Datum izdaje	oznaka	cena	potnik	pot
22.11. 2010	RSINGLE	150	VIRANT/GREGOR MR	LJU SKP LJU
3.12.2010	RSINGLE	150	VIRANT/GREGOR MR	LJU SJJ LJU
13.12. 2010	RSINGLE	150	VIRANR/GREGOR MR	LJU SJJ LJU
6.1.2011	RSINGLE	200	VIRANT/GREGOR MR	LJU SKP LJU
1.2.2011	NSINGLE	200	VIRANT/GREGOR MR	LJU SJJ LJU

- 32 Komisija je dne 14. 10. 2013 opravila razgovor z Gregorjem Virantom, ki je pojasnil okoliščine nakupa letalskih vozovnic, dne 15. 10. 2013 pa je posredoval še pisno pojasnilo vključno z elektronskimi sporočili, ki izkazujejo način naročila in nakupa nekaterih vozovnic. Nakup letalskih vozovnic za let 4. 4. 2008 je urejala soproga Gregorja Viranta preko osebne prijateljice in njune skupne sošolke M.B., ki službeno ni povezana z AA, ampak je prijateljica bivšega komercialnega direktorja AA Tomaža Kostanjška. Konkretno je za ta let zaposlena v AA 7. 2. 2008 posredovala Tomažu Kostanjšku e-pošto za odobritev, Tomaž Kostanjšek pa je 10. 2. 2008 odgovoril po e-pošti »Potrjeno EUR 100.- ALL IN«. Vozovnice za let 29. 10. 2008 je prav tako naročila soproga Gregorja Viranta, ki je v tem primeru direktno komunicirala s Tomažem Kostanjškom.
- 33 Komisija je se je seznanila še z odobritvami cenejših letalskih vozovnic javnim uslužbencem, funkcionarjem in poslovodnim osebam J. R., M. T., M. R. in Mi. B. Tudi iz teh primerov je razvidno, da ni sledljivosti oziroma transparentnosti postopka odobritve cenejših letalskih vozovnic. V primeru J. R. se je denimo izkazalo, da je letalske vozovnice naročila preko svoje prijateljice, ki je karte uredila pri M.B. (to pa je ista oseba, ki je posredovala pri nakupu kart za družino Virant) in da razen plačila o postopku naročila ne ve ničesar. Prav tako ne pozna Tomaža Kostanjška. Komisija je dne 5. 12. 2013 opravila razgovor z M.B., ki je v celoti potrdila navedbe J. R.
- 34 **AA je med leti 2007-2013 na podoben način, kot je opisan zgoraj, odobrila več sto letalskih vozovnic najrazličnejšim osebam od estradnikov do novinarjev, zaposlenih v javni upravi ...** Največji delež sega v leto 2007 in 2008, medtem ko je v letu 2011 in 2012 zaznati močan upad izdanih letalskih vozovnic s popustom, kar je posledica odločitve takratnega vodstva, da to področje ustrezno uredi. AA v letu 2013 do podane prve zahteve za dokumentacijo (to je do dne 30. 4. 2013) sploh ni izdala nobene vozovnice pod ugodnimi pogoji.

C. MNENJE IN ODLOČITEV KOMISIJE O KONKRETNEM PRIMERU

- 35 Iz javnih evidenc je razvidno, da je AA gospodarska družba v 69,87 % lasti Republike Slovenije, kar pomeni, da gre za družbo, ki po 4. tč. 4. člena ZIntPK sodi v javni sektor. ZIntPK od odgovornih (tudi poslovodnih) oseb v javnem sektorju, **zahteva posebno skrbnost in dolžnost v smeri odpravljanja korupcijskih tveganj ter krepitve integritete javnega sektorja.**

¹ AA loči med tarifo in ceno. Tarifa je prevoznina. Cena pa je sestavljena iz tarife, letaliških taks in pristojbin ter doplačilo za gorivo.

C.1 Očitki zoper člana uprave iz anonimne prijave (februar 2013)

- 36 Na podlagi ugotovljenih dejstev in okoliščin komisija ocenjuje, da so očitki zoper Klemna Boštjančiča in Roberta Vugo iz anonimne prijave, prejete februarja 2013, neutemeljeni oziroma ne potrjujejo kršitev ZintPK.

C.2 Izdane letalske vozovnice pod ugodnimi pogoji

- 37 AA je pravnoorganizacijsko opredeljena kot delniška družba, kar pomeni, da gre za subjekt, ki mora poslovati tako, da dosega oziroma ustvarja čim večji dobiček. Z negospodarnimi odločitvami, ki imajo za posledico nižji dobiček ali celo izgubo, se tako ne prispeva k uresničevanju primarnega cilja družbe AA. Skrb za čim boljši poslovni rezultat je naloga in odgovornost posloводства družbe v lasti države, kar pomeni, da morajo imeti vse poteze (tudi odobravanje brezplačnih ali cenejših vozovnic) ustrezno utemeljitev in biti smotrne s ciljem doseganja najboljšega možnega poslovnega rezultata.
- 38 V preteklosti je imela AA na področju izdaje vozovnic po ugodnejšimi pogoji izrazito neurejeno notranje poslovanje, saj ni imela podpisanih sprejetih notranjih aktov (posledično so možne različne interpretacije, ali so ti akti veljali ali pa so bili samo pripravljene), zaposleni o njih niso bili obveščeni ter za njihovo veljavo in še manj za samo vsebino niso vedeli. Dodatno zmedo je lahko povzročalo tudi to, da novo sprejeto navodilo predhodnega ni preklicalo. Neurejene razmere so posledično pomenile nedopustno arbitrarnost odgovornih oseb AA pri odobravanju cenejših letalskih vozovnic, te odločitve pa so bile netransparentne in neobrazložene, saj za nazaj ni mogoče ugotoviti, s kakšnim razlogom in namenom je bila posamezna cenejša letalska karta odobrena. Takšno stanje je za gospodarsko družbo v državni lasti nesprejemljivo oziroma nedopustno.
- 39 AA in njene odgovorne osebe bi morale že na podlagi ZGD-1 pri odobravanju letalskih vozovnic po posebni ceni ravnati skrbno, transparentno in predvsem objektivno, pri čemer bi moralo sistem, ki bi onemogočal dodeljevanje ugodnosti na podlagi »vez in poznanstev« vzpostaviti (vsakokratno) vodstvo AA. Ugotoviti je mogoče, da se je to zgodilo šele v letu 2011.
- 40 Kot pojasnjeno že zgoraj, AA do 8. 4. 2011 ni imela **podpisanega** internega pravilnika za dodelitev vozovnic po nižjih cenah oz. pod ugodnimi pogoji, politika odobritve takih vozovnic pa sega najmanj v leto 1981 (podeljenih več tisoč cenejših letalskih vozovnic). Postopek prodaje takšnih vozovnic je bil do sprejetja Navodila 2011 izrazito netransparenten in in prepuščen arbitrarnosti, saj je temeljil na subjektivnih (in ne na vnaprej določenih objektivnih) kriterijih, saj je **vozovnice pod ugodnimi pogoji očitno lahko dobil vsak (ne glede na funkcijo ali položaj), ki je v AA poznal pravo osebo**. To je kot nedopustno prakso zaznalo šele vodstvo AA leta 2011 in 8. 4. 2011 izdalo kratek interni dopis z navodilom, da »do nadaljnjega letalske karte in popuste potrjujeta izključno izvršna direktorja na predlog direktorjev sektorjev, ki v tajništvo predložijo ustrezen obrazec« (obrazca sicer nikoli niso pripravili, na podlagi tega navodila pa je bilo npr. v letu 2012 odobrena izdaja 25 vozovnic s popustom).

• Primer Gregorja Viranta

- 41 Zaradi javne izpostavljenosti primera in dejstva, da Gregor Virant zaseda mesto ministra, je komisija podrobno preverila primer letalskih kart, ki jih je po ugodnejših pogojih v času opravljanja javne funkcije za dva družinska poleta kupil takratni minister za javno upravo Gregor Virant. Ob neurejeni dokumentaciji v AA in netransparentnem postopku odobravanja nižjih cen za te letalske vozovnice, kar je onemogočilo rekonstruiranje razlogov odobritve cenejših letalskih kart za družino Virant, je komisija omenjenega povabila na sejo, da bi od njega zbrala pojasnila in dodatne podatke. Iz izjav in dokumentacije, ki jo je predložil Gregor Virant, izhaja, da je za družinska poleta nakup letalskih kart urejala njegova žena. Cenejši nakup je omogočila znanka, nekdanja sošolka zakoncev Virant, M. B., ki sicer ni bila zaposlena v AA, je pa

prijateljica takratnega komercialnega direktorja AA. Osebno poznanstvo s takratnim komercialnim direktorjem je komisiji potrdila tudi M. B. sama. Takratni komercialni direktor AA s komisijo ni želel sodelovati, posledično pa komisija zaradi pomanjkljive pravne podlage razgovora z njim ni mogla opraviti.

- 42 Zaradi povsem netransparentnega odločanja o odobritvah cenejših letalskih vozovnic v AA je na podlagi listinske dokumentacije torej nemogoče ugotoviti, na osnovi kakšnih argumentov je bila sprejeta odločitev, da se družini Virant odobri cenejše vozovnice. Je pa brez dvoma ugotovljeno, da za odobritev cenejših letalskih vozovnic ni posredoval takratni minister Gregor Virant, temveč je za družinsko potovanje Virantovih cenejše vozovnice na podlagi dogovora z ministrovo ženo uredila njihova znanka M. B., ki je prijateljica takratnega komercialnega direktorja AA T. Kostanjška. Na podlagi navedenega ni mogoče zaključiti, da je ministrova družina prejela cenejše vozovnice zaradi ministrove funkcije, temveč je v razmerah pravne neurejenosti, netransparentnosti in arbitrarnosti cenejše vozovnice uredil "prijatelj prijateljice." Da ugodnejša cena ni bila povezana z javno funkcijo, izhaja tudi iz dejstva, da je komisija tekom postopka ugotovila, da je M. B. preko povezave s takratnim komercialnim direktorjem AA dostop do cenejših vozovnic omogočila tudi različnim drugim osebam.
- 43 Komisija Navodilo 2011, ki se je pozneje ustrezno dopolnjevalo in spreminjalo, ocenjuje kot pomemben korak k ureditvi razmer in obvladovanju bodočih tveganj na podlagi izdaje vozovnic s popustom. Tekom postopka je bilo ugotovljeno, da na področju izdajanja letalskih vozovnic pod posebnimi pogoji obstajajo mednarodne smernice s priporočili, ki jih določa IATA (Mednarodno združenje za zračni transport) in ki vključujejo seznam potencialnih prejemnikov letalskih vozovnic, odobrenih pod posebnimi pogoji, višino odobrenega popusta, ipd. Politika izdajanja letalskih vozovnic AA, odobrenih pod posebnimi pogoji, ki je bila vzpostavljena z Navodilom 2011, vključuje kombinacijo mednarodnih smernic in notranjih usmeritev, ki so rezultat odločitve družbe in zahtev posameznega trga ter spremljanja konkurence s programi za potnike.
- 44 Ugotavljamo pa, da še vedno obstajajo tveganja v povezavi z določbo točke 17 navodila, ki je tako splošna in pavšalna, da daje možnost, da pristojna oseba AA odobri letalsko vozovnico pod ugodnimi pogoji tudi na podlagi osebnih povezav s posamezniki ali na podlagi drugih subjektivnih kriterijev (Iz navedene točke namreč izhaja, da je odredba pristojne osebe zadostna podlaga, da AA odobri letalske vozovnice koristniku z oznako RSINGLE in NSINGLE po ceni, v neomejenih količinah v koledarskem letu, višina vozovnice pa je minimalna na let 40 oz. 80 EUR. Komisija je mnenja, da mora AA določiti podrobnejše (objektivne in vnaprej določene) kriterije oziroma pogoje, pod katerimi sme pristojna oseba AA odobriti vozovnico s popustom oziroma brezplačno vozovnico, zato bo v zvezi s tem AA izdala posebno priporočilo.
- 45 Z vidika proti-korupcijskih institutov (zakonskih in splošnih) je komisija mnenja, da AA vso preteklo obdobje do leta 2011 korupcijskih tveganj pri odobravanju cenejših vozovnic ni obvladovala. To je za podjetje, ki je v državni lasti, nesprejemljivo. **Po mnenju komisije je uprava AA oziroma so odgovorne osebe v AA pred letom 2011 z netransparentnim (pravno neurejenim) in arbitrarnim podeljevanjem ugodnejših letalskih vozovnic kršile dolžno ravnanje skrbnega in vestnega gospodarstvenika, saj za posamezne odobrene cenejše vozovnice ni transparenten namen in razlog odobritve nižje cene, posledično pa tudi ni možno odgovoriti na vprašanje, zakaj je bila (če je bila) odobritev posamezne cenejše vozovnice z vidika AA poslovno upravičena in smotrna. Cene vozovnic za potnike na istem poletu AA so se gibale med nekaj deset in nekaj sto evri. Če upoštevamo dejstvo, da je bilo cenejših vozovnic odobrenih več tisoč, ostaja ključno neodgovorjeno vprašanje, kakšen je bil poslovni interes AA za takšno početje.**
- 46 **Ker je šlo za vpeljan, več desetletij delujoč sistem podeljevanja cenejših vozovnic, so na tak način do cenejših vozovnic prihajale različne osebe, od funkcionarjev, estradnikov in gospodarstvenikov, pa tudi javnosti povsem nepoznani posamezniki. Komisija nima razloga, da ne bi verjela, da številni končni uporabniki cenejših vozovnic niso bili seznanjeni z dejstvom, da znotraj AA odgovorne osebe cenejše vozovnice odobravajo arbitrarno in netransparentno.**

- 47 Konkretnega primera ni mogoče presojati z vidika morebitnega nasprotja interesov (predvsem v primeru dodeljevanja ugodnejših vozovnic predsedniku nadzornega sveta AA), saj je ta institut uzakonjen šele od leta 2011, poleg tega pa 39. člen ZIntPK določa poseben rok, ki dovoljuje ugotavljanje nasprotja interesov le v času največ dveh let od opravljenih uradnih dejanj. Nadalje po pravni preučitvi primera komisija ugotavlja, da vozovnic s popustom glede na sistem, po katerem so se dodeljevale, ni mogoče šteti kot darilo posamezniku v zvezi z opravljanjem funkcije (saj, kot pojasnjeno, pridobitev vozovnice pod ugodnimi pogoji ni bila vezana na funkcijo posameznika, ampak jih je bilo možno pridobiti po "prijateljski liniji" oz. predvsem potrebno poznati prave ljudi v AA). V tem primeru je torej po oceni komisije **relevantno predvsem vprašanje etike in integritete**.
- 48 V zvezi s tem komisija ocenjuje, da je **ob danes vzpostavljenih standardih etike in integritete, ki so nujni za dvig ugleda javnega sektorja, nesprejemljivo, da so oziroma bi bile osebe, ki zasedajo ali so zasedale pomembna delovna mesta v javnem sektorju, prejemniki cenejših letalskih vozovnic pod ugodnimi pogoji s strani AA, torej družbe, ki je v večinski lasti in pod prevladujočim vplivom države. Skrb za to, da se to ne bo (več) dogajalo, pa je primarna naloga in odgovornost AA oziroma vsakokratnega vodstva te družbe.**

Senat Komisije za preprečevanje korupcije je pričujoče ugotovitve o konkretnem primeru sprejel na seji dne 27. 2. 2014 v sestavi: Goran Klemenčič (predsednik), Rok Praprotnik (namestnik predsednika) in dr. Liljana Selinšek (namestnica predsednika).